

Vogelinterviews

"Wat goed is voor de vogels is ook goed voor de mens"

Hans Vader, duinopzichter

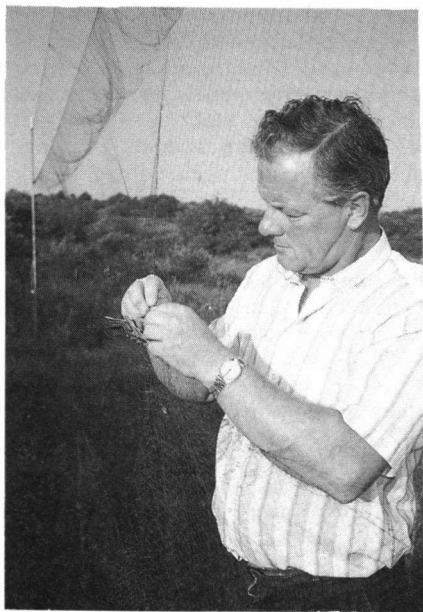
Nee, het geklop met de garde kon Hans Vader (60) niet bekoren. Zijn liefde lag niet in de slagroompot of de gebaksschaal. Vandaar dat hij een opleiding tot banketbakker links liet liggen. Zijn hart lag en ligt in de natuur. Alweer zo'n 50 jaar nu, waarvan hij er bijna 40 doorbracht als lid van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland. En daarmee behoort hij tot de oude garde van de jubilerende werkgroep.

Hij kan het niet anders dan een ziekte noemen: die allesbeheersende drang om steeds maar met de natuur en vooral met vogels bezig te zijn. Als duinopzichter brengt hij zo'n vijf dagen per week in de Amsterdamse Waterleidingduinen door. De resterende twee dagen van de week is hij privé met vogels bezig. Of hij is aan het ringen, aan het fotograferen of aan het tellen. Om zijn kennis door te geven geeft hij lezingen die hij illustreert met zelfgemaakte foto's. De uurtjes thuis worden gemakkelijk gevuld met administratie van het tellen of van het ringen. Ook zijn PR-werk bij de Vogelwerkgroep vraagt regelmatig wat uurtjes om de administratie op orde te brengen. Hoeveel levens heeft die man eigenlijk?

Hans Vader is niet iemand van filosofische bespiegelingen. Hij is meer de man van rechttoe, rechtaan. Een week heeft immers zeven dagen en daar kun je veel in doen. En gelukkig heeft hij een vrouw gevonden die hem de ruimte geeft om zijn hobby, zeg liever levensinvulling, uit te oefenen. Ook over het doel van al zijn bezigheden hoeft hij niet uit te wijden. Dat is toch vanzelfsprekend. „Je moet altijd zorgen dat er gebieden blijven waar de natuur haar gang kan gaan. Door scherp op vogels te letten, kom je er achter of het goed gaat met de natuur. Een mooie vogelstand is namelijk een goede indicatie van een goed natuurgebied. Als je signaleert dat er iets mis gaat, kun je zorgen dat er bijtijds wordt ingegrepen.”

Hij is wat verlaat. Ondanks de zomerse temperatuur stapt hij dik ingepakt van zijn brommer. Zo groen als een duinopzichter groen moet zijn. En met een brede grijns, die vaak tevoorschijn komt, wanneer hij ontspannen is. Met genoegen verhaalt hij dan over de tijden toen hij met vogelonderzoeker Fred Koning en Johan Reydon, "die later nog directeur van het Texels Museum is geworden", op zoek ging naar vogelnesten. In de Amsterdamse Waterleidingduinen natuurlijk, want daar lag hun territorium. „Heerlijk was dat. 's Ochtends vroeg weg en dan de hele dag door die duinen struinen.”

Stukjes in het Haarlems Dagblad van Freek Bloem over de vogeltrek leerden hem eind jaren vijftig over het bestaan van een Vogelwerkgroep, waar in zijn beleving twee soorten vogelliefhebbers actief waren: „Die van de Waterleidingduinen, wij dus, en die van de Kennemerduinen.” De komst van Vader en zijn vrienden was een groot pluspunt voor de Vogelwerkgroep, die ineens kon beschikken over telgegevens uit twee gebieden. Maar voor Vader zelf had de werkgroep toen nog niet veel te bieden. Hij leerde meer van Fred Koning dan van anderen, maar de gezelligheid en het onderling uitwisselen van informatie maakte veel goed. Pas enkele jaren later drong het nut van een Vogelwerkgroep beter tot

Hans Vader op de vinkenbaan (Gert Baeyens).

hem door. Dat was bij de publicatie in De Fitis van enkele rapporten over de vogelstand in de Waterleidingduinen. Hij beseftte hoeveel anderen baat kunnen hebben bij zulke gegevens en stelde zich kandidaat voor het bestuur om op die manier het verenigingsblad De Fitis nieuw leven in te blazen. Het was medio jaren zestig en de Vogelwerkgroep kreunde onder een tekort aan vrijwilligers. Een reden te meer voor Hans Vader om zich voor de club sterk te maken.

Hij is de vogelaar 'pur sang'. Als je hem vraagt wat de Vogelwerkgroep voor hem betekend heeft, geeft hij een uitgebreide opsomming uit de brochures. De Vogelwerkgroep is bovenal een sociale club. Maar ook een gezelschap waar je door onderzoek de natuur en vooral de vogelstand een dienst kunt

bewijzen. Je kunt er kennis opdoen en door de samenwerking binnen de stichting Zuid-Kennemerland Natuurlijk is een platform ontstaan, waar de natuurliefhebbers uit de regio met de gebundelde macht van het getal af en toe en vuist kunnen maken. Zoals in de Heksloot bijvoorbeeld, waar de gemeente Haarlem een nieuwe woonwijk wilde bouwen.

Wat de Vogelwerkgroep voor hem persoonlijk betekent, laat hij wat minder makkelijk los. Vroeger, ja vroeger, toen kende je elkaar. De club was klein en overzichtelijk. Maar ja, actieven en passieven waren er altijd al.

Dat hoort gewoon bij een club: er zijn mensen lid en er zijn mensen actief lid.

Wat Hans Vader betreft heeft een actieve opstelling de voorkeur. „De hoofddoelstelling is het bestuderen en beschermen van vogels. Dat moet je dan ook uitdragen. Het is ook een Vogelwerkgroep en die naam zegt het al: een werk-groep.” Die opvatting, vertelt hij opgewekt, vloeit voort uit zijn levenslange obsessie voor vogels. „Het is een levenslange ziekte. In mijn werk, in mijn vrije tijd, op vakantie: altijd ben ik met vogels bezig.”

Echter niet met soorten jagen. Daar heeft hij een broertje dood aan, omdat dat volgens hem eerder verstoren is dan dat het wat oplevert. Vader gebruikt zijn kennis liever om door onderzoek en tellen aan te tonen, hoe belangrijk een gebied voor vogels is. „En goed voor de vogels is ook goed voor de mens,” zo is zijn redenering. Maar hij moet bekennen dat ook zijn andere hobby, het fotograferen van vogels, wel iets weg heeft van soorten jagen. „Het geeft wel dezelfde kick”, geeft hij toe. „Besluipen, hutten zetten, wachten en dan mooi op de kiek. Het gaat nooit meer over”, zegt hij met een twinkeling in zijn ogen. „Integendeel, de ziekte wordt alleen maar erger.”

Dat eindeloze wachten in een schuilhut: je moet een geduldig mens zijn, concludeer ik. „Of lui,” antwoordt hij onmiddellijk. „Je kunt er je zonden overdenken. En er is altijd veel te zien. Voor mij is het een en al genieten. Dat geritsel en geplep overal. En maar wachten tot je de plaat van je leven maakt.” Die foto's gebruikt hij vervolgens weer bij lezingen en cursussen die hij geeft.

Niet alleen blijft het voor Hans Vader een groot genoegen om dagelijks met vogels bezig te zijn, net zoveel plezier beleeft hij aan het uitdragen van zijn boodschap. „Het is belangrijk gebieden te behouden voor het nageslacht. Een succesvolle actie ter behoud van een gebied verschaft dan ook veel genoegen. „Je weet als je in zo'n geval geen actie had gevoerd dat er dan in dat gebied al niks meer te beleven zou zijn. Dat soort gedachten houdt je op de been. Je weet dat je vaak aan het schoppen bent. Soms ook in eigen kring. Bijvoorbeeld als het gaat over de jacht. Waar de meningen nogal verdeeld zijn. Door je fel op te stellen, maak je niet altijd vrienden. En ik al helemaal niet. Ik breng 't vaak niet al te populair, maar zo zit ik nu eenmaal in elkaar.”

Hans Vader ziet de toekomst voor de natuur niet somber in, al beseft hij zeer goed dat een toenemende bevolking een aanslag betekent op het groen om ons heen. Wat hem positief stemt is het groeiend aantal mensen dat begaan is met flora en fauna. „Het natuurgebeuren is tegenwoordig populair”, zo luidt zijn bespiegeling. „Vroeger werd je voor gek verklaard als je je met de natuur bezig hield. Dan hoorde je tot de categorie zonderlingen op geitenwollen sokken. Tegenwoordig word je gezien als een serieus iemand die voor het milieu strijdt”.

"Gewoon vogels kijken is voor mij het belangrijkste" **Roy Slaterus, student**

Een zolderkamer in het centrum van Haarlem. De schaarse mussen vallen door de hitte van het dak. Roy Slaterus (23) is net terug van een vierenhalf maand durende trip naar Costa Rica. In het kader van zijn studie milieuplanologie heeft hij zich daar gebogen over de gevolgen van het toerisme voor een duurzame ontwikkeling van het land. Dat klinkt interessant en weldoordacht, maar wie de student vraagt wat hij wil worden, krijgt gekscherend als antwoord: „Ik weet het echt niet. Schrijf maar dat ik brandweerman wil worden”.

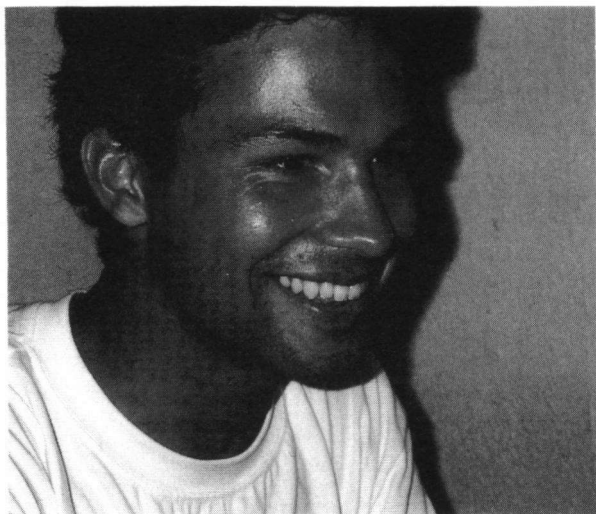
Hij heeft de onbevangenheid van de jeugd, maar praat weloverwogen. Neemt het leven zoals het komt en laat zich graag verrassen door bijvoorbeeld mogelijkheden om naar het buitenland te gaan. Zijn keuze om zich met de natuur in het algemeen en in het bijzonder met vogels bezig te houden, is voor hem bijna vanzelfsprekend. „Ik ben graag buiten en kijk al vanaf mijn tiende vogels. Ook weet ik nog dat een tante mij op mijn 11^e een cursus vogels kijken cadeau deed. Daar hoorden allerlei excursies bij. Dat waren mijn eerste ervaringen met vogelen. Het cursusboek heb ik overigens nog steeds.”

De vogelhut bij het plasje van Spaarnwoude is onverbrekkelijk verbonden met zijn eerste indrukken als vogelaar. Vanzelfsprekend ging hij mee met zijn oudere broer, die in die tijd fanatiek met vogels bezig was. In de vogelhut kwamen de vrienden samen en daar inhaleerde Roy gretig de kennis, die werd uitgewisseld. Het hutje werd de plaats waar hij ook de jaren daarna heel veel zou opsteken. Van Hans Schuurman en Lodewijk Blokland bijvoorbeeld, oude rotten in het vogelvak, met wie hij goed bevriend raakte. Roy: „Het is belangrijk voor beginnende vogelaars om mensen om je heen te hebben die meer weten dan jezelf. Dan gaat je kennis echt vooruit.”

‘Spanning en ontspanning’ zijn de twee woorden, die volgens Roy Slaterus het treffendst weergeven, wat hem in vogels kijken het meest fascineert. „Het als eerste zien van vogels spreekt mij erg aan. Dat is de sport. Dat geeft een goed gevoel. Vooral het ontdekken van zeldzaamheden is een uitdaging. Het is heel moeilijk en vaak een kwestie van geluk en tijd, maar wel iets dat mij erg aanspreekt. Maar er zijn natuurlijk veel uren dat je niks vindt of niks tegenkomt. Ook dan is het een heel ontspannende hobby. Bijvoorbeeld, omdat je vaak in een mooie omgeving bent. Lekker buiten wandelen. Gezellig met vrienden op stap. Of gewoon leuke dingen doen als het opnemen van geluiden bijvoorbeeld.” De jacht op de primeur is tegenwoordig voorzien van veel apparatuur. Piepers en mobiele telefoons om elkaar te waarschuwen, telescopen en digitale fototoestellen om het bijzondere exemplaar vast te leggen. Minder bedeelde studenten lijken in die situatie vanuit een achterstand te moeten werken. Slaterus bestrijdt dat: „Al die poespas eromheen maakt

het wezen van het vogels kijken niet anders. Het afzoeken van groepen vogels op bijzondere soorten is nog steeds hetzelfde. Die zie je echt niet zomaar op je mobiel verschijnen. Hooguit het atlasblok waar iets speciaals zit."

Vooral de spanning van het zoeken intrigeert hem. Hij heeft het zelf een keer heel intens meegemaakt. Dat was toen hij na een dag vogelen samen met Dirk Moerbeek op de parkeerplaats van het Kennemerstrand ineens een Izabeltapuit ontdekte. De vogel zat gewoon in de wegberm. Het was pas het tweede exemplaar dat ooit in Nederland is waargenomen. Een ervaring om nooit meer te vergeten.

*Roy Slaterus in
Burgers Bush
(Pim de Nobel).*

Of het bezoek aan Costa Rica met een overweldigende rijkdom aan zeldzaamheden zijn kijk op het zoeken van bijzondere soorten niet heeft veranderd, zo luidt de vraag. Slaterus: „Dat is absoluut waar. Als je daar bent, realiseer je je ineens dat je in Nederland met een verzamelspelletje bezig bent. Het is heel vreemd dat je in Nederland rare toeren moet uithalen om een vogel te zien, die in het buitenland bij wijze van spreken uit je hand eet. Wat dat betreft is het echt een spel. Maar het geeft mij veel voldoening."

Vogels kijken is in de eerste plaats een beleving voor hemzelf. Daar vindt hij geen doekjes om. Pas daarna komen andere aspecten aan de orde als het tellen, actief zijn voor de Vogelwerkgroep, gegevens opsturen voor de Fitis en al die andere activiteiten, die door een Vogelwerkgroep worden gedaan. Hij lijkt er zich een beetje schuldig over te voelen,

maar toch ook weer niet echt. Toelichtend: „De trend van tegenwoordig is een beetje vrijheid – blijheid. Gewoon lekker vogels kijken in vogel-land. Maar tegelijkertijd voeg je daardoor ook kennis toe. Herkenning van zeldzaamheden wordt voorafgegaan door kennis van de gewone soorten. Om zeldzaamheden te herkennen moet je dus over uitstekende determinatiekennis beschikken. Door groepen als Dutch Birding Association is die kennis enorm toegenomen. Maar vogelen is in de eerste plaats mijn hobby. Een hobby heb je voor je eigen plezier dus gewoon vogels kijken is voor mij het belangrijkste. Met alles daaromheen zoals het buiten zijn, het lekker tekenen, het zien van een recordaantal Meerkoeten op je favoriete plekje en al dat soort dingen meer.”

Waarom hij lid is geworden van de Vogelwerkgroep? „Al mijn vogelvrienden zaten daar al. En je wilt natuurlijk een bijdrage leveren aan het goede doel om meer mensen kennis te laten maken met vogels. Bovendien heeft de Vogelwerkgroep met de Fitis een fantastisch tijdschrift; het beste van alle vogelwerkgroepen in Nederland. Voor de rest veranderde er voor mij persoonlijk niets. Waarnemingen stuur ik nauwelijks in. Dat is puur gemakzucht, ja.”

Slaterus is te bescheiden. Hij heeft geassisteerd bij het geven van een beginnerscursus, een bijdrage geleverd aan de schitterende regionale Avifauna, hij maakt regelmatig tekeningen voor de Fitis en de laatste maanden heeft hij enige tijd zitten puzzelen over het aanpassen van het logo van de Vogelwerkgroep in verband met het 50-jarig bestaan. Hij moet, zo blijkt, af en toe een beetje gestimuleerd worden. „Als ik een duidelijk verzoek krijg, vind ik het heel leuk om een bijdrage te leveren, maar ik zal niet zelf actief naar taken gaan zoeken.”

Hij is van nature een optimist en daarom ook positief over de toekomst van de Vogelwerkgroep. Natuur is ‘in’ en daardoor ligt het voor de hand te veronderstellen dat de aanwas van leden toeneemt. Zorgelijk blijft echter de geringe animo om zich voor de werkgroep in te zetten. „Er is 15 jaar geleden een club jongeren bij de werkgroep gekomen, die veel taken op de schouders heeft genomen. Zo’n club jongeren, die voor nieuw leven zorgt, zouden we nu wel weer kunnen gebruiken. Ikzelf heb die ambitie niet, maar voor de Vogelwerkgroep zou het goed zijn.”

Hij verwacht niet dat internet de Vogelwerkgroep in het vaarwater zal zitten. Integendeel. „Internet is makkelijk voor het uitwisselen van informatie, maar de Vogelwerkgroep blijft altijd een sociaal iets. Activiteiten en lol kun je niet vervangen door e-mails. De vereniging heeft een duidelijke functie voor het onderlinge contact en het is alleen maar goed dat er meer leden bijkomen. Die hoeven echt niet allemaal actief te zijn, mits de werkgroep maar wel bezig blijft met het vergaren van kennis en het beschermen van soorten. Dat zijn toch de activiteiten, waarmee je mensen kunt aanspreken.”

Jan Kuys